

XXI. évfolyam.

Csáktornya, 1904. június 12-én.

24. szám.

A lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény

Margitai József szerkesztő nevére küldendő.

Kiadóhivatal:

Fischel Fülöp könyvkereskedése, Ide küldendő az előfizetési díjak nyilvántartásai és hirdetések.

MURAKÖZ

magyar és horvát nyelven megjelenő társadalmi, és szépirodalmi hetilap.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor
Fél évre 4 kor
Negyed évre 2 kor
Egyes szám ára 20 fill.

Hirdetések elfogadtnak:

Budapest: Goldberger A. V. és Eckstein B. hird. irod. Bécsben Schalek H., Dukas M., Ooppelik A. «Általános Tudósító» hirdetési osztálya Budapest.

Hirdetések jutányosan számítatnak.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

Nyilttár poltsora 20 fill.

A »Csáktornyai Takarékpénztár«, »Muraközi Takarékpénztár«, a »Csáktornya Vidéki Takarékpénztár« sat. hiv. közlönye.

Ne bánts a magyart! . . .

— Irta: Dr. Ruzsicska Kálmán. —

. . . . Ki nemesak pennájával, hanem rettenetes bajvivő szabályjával kereste örök hírét — Gróf Zrínyi Miklósnak, a költőnek és hadvezérnek áldott legyen emlékezte!

Betelt már vele szemben a bírálat mértéke; a kutató elméket bevilágítja e nagy szellem emberi és történelmi becsének ragyogó fénye.

A nemzeti közérzés jogosult büszkeséggel állapította meg, hogy Gróf Zrínyi Miklós, a Zrínyiek legnagyobbja, a mi történelmünk egyik legkimagaslóbb, legvonzóbb alakja, a magyar szív csodálatban és kegyeletben felbuzduló rajongásának örökre kiapadhatlan forrása.

Ki egy egykori vitézi ének magasztalásai szerint, úgy lüdükölt a nagy fúruk közt, mint ahogy Jupiter villog a többi csillagok, a hyacinthus a többi szép virágok között.

A csáktornyai Zrínyi-téren közadakozásból felállított emlékoszlophoz odazarándokol ma a Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy Társaság, Petöfi Társaság, a Történelmi Társulat, Zalavármegye közönsége, Zágrábból a magyar szövetég s Muraköz minden községe.

A hazafini lelkesedés, szeretet és hála fényes koszorú közé Légrád helyez egy élő galyat egykori vitéz kapitánya ma már megsemmisült Zerinvárnak telepéről.

Zrínyifalva tölgykoszorút hoz a kursanecki erdő legadás fájáról, mely alatt, sarköve tanúsága szerint kéréssel végzet folytán, egy rettenő vadkan terítette le őt, ki valaha annyi ezer vad ellenséget győze le fegyverrel kezében.

A szentilónai park sűrű, sötét büsfenyőin vidáman

tör utat a júniusi nap égető sugara; a Mura és a Dráva habjai nem piroslanak törökök véretil; a büszke mének, ellenségtől elfoglalt ágyuk és fegyverek zaja elnémult; az ünnepi esőndben Muraköz jó népének szivdobbanását halljuk . . .

Mert éreznie kell e perczen, hogy e sziget száz és ezer történelmi emlékekkel szentelt földje annak a magyar hazának, melyet Muraköz, a szigetvári veszedelem után évtizedekig védett, oltalmazott, vagyonával, vérevel és a honszerelem csodás lelkesedésével.

Éreznie kell, hogy Muraköz, annyi századok együttérzése után nem természetes határok szerint tagolható fogalom, hanem igaz vér, igaz hús a magyar állam testéből.

Az ő emlékoszlopának Turul madara pedig, mely egyik szárnyát felénk terjeszti, a másikat a Dráván tulra lebegteti: minden időkre arra figyelmeztessen magyart és horvátot, hogy Gróf Zrínyi Miklós, a közös édesanya jó és balsorsban egyaránt osztozkodó gyermekeinek hű ragaszkodását hagyta reánk szent örökségül.

Áldott legyen az Ő halhatatlan emlékezte!

Állítsuk fel emlékoszlopát sziveinkben is!!

Az Ő nagy nemzeti hivatását folytassuk tovább, érzésünk, nyelvünk, művelődésünk fejlesztésében, hű ápolásában s lelkes terjesztésében.

Mert csak szellemi és anyagi boldogulásban izmosodva, közéletünkben az igazság és szeretet örök eszményeinek hódolva s minden életcélunkkal a haza dicsőségén és nagyságán fáradozva, kiálthatjuk büszkén s szabadon ellenségeinknek: Ne bánts a magyart! . . .

Zrinyi Miklós emlékezete.

Elmondta: Wlassics Gyula a csáktornyai emlékoszlop felavatási ünnepén. (1904. június hó 12-én.)

Mielőtt e szövekre léptem, koszorút helyeztem az emlékműre a Magyar Tudományos Akadémia nevében és megüdvözlő megbízásából, mely háláját és kegyeletét küldi Zrinyi halhatatlan szellemének.

Emlékből új erőt, új biztatást és áldást kér, hogy e nemzet értelmiségének munkája folyton megújuló dicsőségre vigye a magyar nyelvű tudomány, költészet és irodalom diadalát.

E koszorú is egyik jelképe annak, hogy ünnepünk itt a Dráva partján, a Zrinyiek ősi várában, nemcsak a megyének, de a hazának ünnepe. Részt kíván ebből a nemzet minden hű fia, a ki átérténi és átérzeni tudja annak a szent kötelességnek erkölcsi hatalmát, mely a mult nagyjainak emlékét a nemzet jövőjéig nagyságához fűzi.

Az pedig, hogy az én szavam és nem az irodalomtörténet ihletett buvárányok szava hangzik e szövegekről, jelképe annak, hogy e megye és város hű ragaszkodásában és rajongó szeretetében nagy Zrinyiék emléke iránt első sorban a magának tekintti az ünnepet. Ezért szólítottak engem, e megye szülötjét e szövekre. E megye földén életem ifjúságom legszebb éveit. Itt szőttem reményeim, törekvéseim álmait. Itt az önk polgári erényeiben tanultam tisztelni és becsülni a munkát. Az önk szeretete és bizalma, mint jó szellemem kísért újaimon. Barátságuk, mint védőszárny lebegett pályám gyakran küzdelmes útján. Vajha ezeknek a gyöngéd szálaknak a varázsa oly erőt adna ajkaimra, hogy méltón fejezhessem ki itt Zrinyi emlékoszlopa előtt, azt a gondolatvilágot, mely emlékműnk átjárja, megtalálhassam az igazi hűjait annak az érzésvilágnak, mely szívünket rezgésbe hozza.

Ha nem riadok vissza a feladattól nagysága előtt, erre csak az batorni, hogy a történelem oly fényt, oly dicsőséget fűz Zrinyi homloka körül, hogy mindnyájan ünnepies hangulatukban csak e fényben gyönyörködnek és nem látják e szavak árnyékát, melyek e fényt követik.

Nemzetiségének, nevének tündöklése beragyogja elménket, felelmi s zivunkét. Az ő alakja a nemzet kiválasztottjainak ama sorához tartozik, a kiknek egyéni érdeme a nemzet összeségének értéke. Egyéni dicsősége a nemzeti közművelődés soha el nem múló dicsősége. Azok közül való ő, kiknek emlékezete élő fohász közöttünk. A Zrinyi név történeti erő. Erő mely időtlen időkig újra és újra feltámad minden nemzedék agyában. Érzés, mely áthív mindlen nemzedéket, mely nagy célokért, nemzeti ideáért küzd.

Költészetében, hadi és politikai irataiban a nemzet lelke szólalt meg. Hadvezéri erejében a nemzet veszeleutól bátorasága, harcai képességei férfi jellemében a nemzet lovagiasága, őszintesége, nemes felfogása, önbizalma tündökölt.

»Hősi kardja példát ad, költői lelke példát ír» jegyzi fel róla az irodalomtörténet. Szemléljük a példaadás nagy tetteit. Elmélkedjünk a példairás gondolatain.

Ez emlékoszlop varázsa nyissa fel előttünk eszméinek és alkotásának világát. Keressük áhitattal és lelkünk egész odaadásával a sarkesillagot, a mely vezette hősünket elmélkedésben, gondolkodásban, költői, írói alkotásban és hadvezéri tettekben.

Keressük az aranyfonalat, mely hősünk életét összeköti a nagy célokkal a melyeknek szolgálataiba adta minden erejét. Keressük fejlődésének mozzanatait, melyek a költő, író gondolatvilágát a hadvezér és államférfi tetteivel oly ritka összhangba olvasszák.

Nemzetiségének ragyogó történeti multja, az első gyermekkori behatások lelkébe lehelték a harcai dicsőség szomját. »Nagyobb kötelesség harcolni a hazáért, mint a muzsát szolgálni» — e jelszó sokszor fordul elő irataiban. Költészetét is harcai eszköznek tartja, melylyel kortársainak hadi vitézségét, a haza védelmére, a haza felszabadítására, a haza függetlenségére új lelkesedésre akarja éleszteni.

Már gyermekkorában itt a csáktornyai várudvarban fogant meg lelkében a harcai dicsőség ihlete. Atyja az egész valójában nemes és bátor György lehelté bele a harcai tűz melegét. Róla

jegyzik fel, hogy »nem volt hőshöz vagy a legnagyobb fejedelmhez illő dolog, a mely hiányzott volna belőle». Övének nagy hagyományai hatalmukba ejtették a fogékony ifjú elméjét és szívét. Magyarul és horvátul dalban és regében hallotta dicsőíteni a Zrinyi nevet — mondja róla a történetirő — s nem egy öreg fegyveres szolgáló lehetett, a ki nagy őseinek ama régi szebb idők főbajnokának csodás tetteiről élő krónikás volt.

E nagy tettek hagyományai képezték első sorban katonává. »Magyar vitézeknek dicsőséggel földben temetett csontjai — írja ő maga — s azok nagy lelkének umbrái nem hagynak nekem aludnom... Megjelennek álmaiban is az ősök és így szólnak hozzá: »ne keresd a gyönyört, látod-e romlot hazánkat, melyet mi annyi vérontással, verítéssel és untalan fáradsággal nyertünk és sok száz esztendeig megtartottunk, kövesd a mi nyomdokunkat, ne szánd fáradtságodat, ne szánd véreidet, ne szánd életedet. Ezekkel az őstönkökkel serkentgetnek — ugymond — nyugadalmamba.

A hatalmas harcai erő nyilatkozik meg epikai költészetében is. Ha felrázó gondolatokat a viharzó érzések világát festette: ott volt igazán nagy. Epikára termett. Ott ragad meg a hol széles vonásokban rajzolja meg éposának méreteit. Nem a verselés finomsága, a nyelv bája, vagy dallama emelik költészetének szépségét, de a tartalom ereje és a szerkezet hatalmas arányai. Az erőteljes hang az ő hangja. Ez katonás, harcias lelkének költői színe és zamataja is. Midőn a nagy Jehovához a kegyelem forrásához fordul: Ne a mi érdemeinkért, magad irgalmáért kegyelmezz... ne legyen hiába, hogy fiad váltságunkért a kereszt-fán véreket ontotta.

A csáktornyai vár harcai emlékeinek, a nagy családi hagyományoknak hatása volt az a termő réteg, mely nagyra nevelte azokat a magvakat, melyeket a biboros gyánja Pázmán Péter által vezetett humanisztikus nevelés és oktatás hintett az ifjú lelkébe. De a nagy gondolkodó és nagy diplomata, ki »tudományosabb és magyarabb» volt mindenkinél, kiváló gondot fordított Zrinyi Miklós és testvére Péter, a későbbi bécsújhelyi mátyos nevelésére. Ott a biboros főpap udvarában, a szellemi és politikai élet minden szála összefutott. Ott látta Zrinyi Miklós a század vezető embereit. Ott szivta lelkébe a század mozgató eszméit. Ott közelben szemlélhette a nagy eszű államférfiu messze kiható terveit, töprengéseit, egyházi és államférfiu működését. Ott vált lelke fogékonyja a világot mozgató erkölcsi tényezőket iránt. Az irodalom, a művészet tisztelése, a lelki szükséglet finomságainak ott nyitotta meg elméjét. Ott emelkedett annak tudatára, hogy a hazának ügyeit sem politikai sem szellemi vonatkozásaiban nem szabad elszigetelt szűk látókörből felfogni — hanem az európai közviszonyok magaslátára kell emelkedni. Ott látta, hogy az igazi meggyőződés szolgálatában minő eredményeket lehet elérni a szellem fegyvereivel. Ott látta, hogy az ország primása, ki lelkének szent hevéletében a katolicizmus helyreállításában hitte az Isten kiengesztelését és a nemzet kiengesztelését és a nemzet jövőjének biztosítását, hánszor támogatta a nádorral szembejövő a protestáns erdélyi fejedelemséget csak azért, mert ezt a magyar nemzeti eszme követelte.

Mindezek a benyomások megfogamzottak az ő lánglelkében. Ennek lehet tulajdonítani, hogy oly erős érzéke volt az erkölcsi hatalom iránt. Senki sem tulajdonított az erkölcsi tényezőkhöz horderejének nagyobb súlyt mint Zrinyi Miklós. Senki sem foglalkozott többet irodalmi munkáiban is a »hadviselés moráljával» mint ő. Sehol sem hallotta annyit mint Pázmán udvarában, hogy a magyar megromlott, Isten haragjában alázza meg, Isten ki kell engesztelni. Ez az eszme vált éposának is alapeszméjévé. Ez eszmében szolgált a igazán kora uralkodó vezérő eszméjét, hisz ha Károlyi Gáspár, vagy Magyar István iratait olvassuk, ők ugyanazt hirdették mint Pázmán, csak hogy ez a katolicizmus, azok a protestantizmus előnyére. Az eszme magva azonban fajsúlyára egy volt.

Mennyire ez volt a kor uralkodó eszméje, legfényesebben bizonyítja, hogy az 1546-ki törvények II. cikkelyében az országos rendek kimondták: hogy a magyar nemzetet büneiért haragjában veri a megbántott Isten.

Mikor Zrinyi Miklós férfi kora delén békét, türelmet hirdet a különféle vallásuak között, midőn a közös ellenségek ellen összetartásra buzdít minden magyart, talán akkor váltotta ki lelkéből annak a példának a hatását, a melyet a katolikus hitnek igazi apostola Pázmán adott, midőn az

erdélyi protestáns fejedelemséget a magyar állam nagy nemzeti érdekében támogatásra találta méltónak.

Mély hatással volt Zrinyi lelkére olaszországi tartozkodása is. Az olasz költészet, irodalom és művészet varázsa alatt állott. Csakugy tanulmányozta, Tassot, Ariostot, Marint — mint Machiavelli politikai és hadi iratait.

És tanulmányozta eredményel. Költői lelkét magas szárnyalásra keltette a »La Gerusalemme liberata». Ariostól utmutatást vesz az Obsidio Szigetiana nagy epikus. Itt a classicizmus megszentelt földjén újra és újra élvezi az Iliasz és Odissea-t, Homért és Vergiliust, a nagyszombati tartozkodásból is e régi ismerőseit. Mindezek hatása ott van a nagy epopéában, mely fényes példája annak, hogy nem vesztett eredetiségéből, költői egyéniségéből semmit sem ázalt, hogy komolyan tanulmányozta az epopaea törvényeit, melyeknek hódolt a világirodalom minden nagy éposa. Az öserő az igazi tehetség nem feltse erejének egyéniségét a tudástól. Az igazi tudás csak fölemel, de nem szállít le. Az se ártott Zrinyi őserjének, hogy tanulmányozta Istvánffy, Forgách Ferenczet és csak úgy ismerte Joanes Leunclaviust, mint a horváth Budina Sámuelét és Karnarutin, Zadranit. Talán ártott, hogy epikája a classicizmus és az olasz irodalom hatása alatt áll? Koránt sem. A »Sziget veszedelme» minden ízében magyar nemzeti epos, nemzeti tett. Cézitadatos művészi alkotás. Az epopéában a nemzet Geniusa — a magyar nép élő lelke szólalt meg oly hatalmasan, oly nemes fönsséggel, hogy a világirodalom remekeinek színvonalán áll. Nemcsak költői tartalma és a szerkezet csodásan erőteljes, de a XVI. és XVII. század gondolkozásának megértésére történelmi fonalat ad kezünkbe. A század uralkodó eszmekörét oly magasztos egységbe mutatja be, hogy a korjellemzés, a kor kézzel nem fogható erkölcsi atomjainak, eszmévilágának látásához ez illeszt a gorsóvet szemünknek. Epen Zrinyi művelti lelkének széleskörű tudása az, hogy költészetében oly magasztos őszhangba olvadt az egyetemes a nemzeti tartalommal.

Azt a hatást, a mit Machiavelli munkái tettek ösünkre, szintén önálló értékre váltja fel Zrinyi. Az alapos ismeret ismét nem rontott az öserő eredetiségén.

Talán Machiavellitől kölcsönözte azt a gondolatot, hogy a magyar történelem egyik legnagyobb királyát választotta ő is tárgyául, a midőn »Mátyás király életéről való elmélkedéseket» megírta, a miként Machiavelli is egyik legkiválóbb olasz fejedelmet örökítette meg. De olvassa el valaki párhuzamosan a két művet, látni fogja, hogy ebben a művében is az eredeti magyar felfogás színaránya ragyog.

Politikai és hadtörténeti munkáit nemcsak a szép próza de a tartalom fajsúlyá dicséri.

A hazafias bánat kesergő hangja szólal meg nagyjelentőségű politikai irataiban. De ez a hang nem a mélabus tételődés borja, mely sokszor elfogja a magyar szívet. Ő nem arra akarja hangolni a magyart, hogy mélabus tételődéssel, elzárt-közöttséggel a mulandó emléken töprengjen. Ellenkezőleg ő tettet, munkát követel a magyar fajtól a midőn felkiált: »nem kell az idegen népek vitézségét tagadni, sem segítségöket megvetni, de első sorban a magyar lásson dolgához a maga érdekében».

»Elfutunk? — kérdezi — »nincs hová. Sehol Magyarországot fel nem találjuk, senki a magyarországból barátságunkért ki nem megyen, hogy minket elhelyeztessen belé, a mi nemes szabadságunk az ég alatt sehol sincs, hanem Pannoniában. Itt nekünk vagy győznünk kell, vagy meg kell halnunk.» E végszavakban mintha a »Hazádnak rendületlenül» lángszavai szólalának meg.

Munkát, fáradságot, kitaratást követel. Szemébe vája bátran az akkori nemességnek; hogy pattog és kevélykedik a nemesi titulusával, de annak a megbizonyítására semmit sem cselekszik. Az ifjak haszontalanul élnek. Mit tanulnak? Inyva. Mit többet? Pompáskodni, egy mentét arannyal megpremeztetni, egy kantárt pillangókkal megzifráztatni, egy forgóval, egy varrot lödönggal piperekedni, paripát futtatni — egy szóval esküdni, hazudni és semmi jót követni. Senki sem tanul jó tudományt, senki sem léssen záródokká, hogy láthasson, hallhasson tudhasson abból hazájának szolgálni.

Folyt. követk.

A Zrinyi-emlék története.

Évtizedek óta élt Muraköz hazafias közönségének a lelkében a vágy, hogy hajdani urának, Muraköz, Csáktornya, Légrad és Uj-Zerinvár kapitányának, a magyar nemzet nagynevű költőjének, műposz megalapítójának, az európai híró törökverő hadvezérének, magyar hazánk nagy fiának Csáktornyan emléket állítson. A helyi lapban már a 80-as évek elején több ízben, később Csáktornya községében teletelt szóvá ez az ügy, de a viszonyok nem kedveztek az eszme kivételének, noha Muraköz minden lakója lelkesen óhajtott, hogy Zrinyi Miklós emléke iránt érzelt kegyeletének és régi tartozásának adóját lerója.

1901. márczius 3-án, lapunk 9-iki számában újra megpendített az eszme. Felhívás intézettel Muraköz közönségéhez az adakozásra, hogy legyen Csáktornyan emlékoszlopa Zrinyinek, mert — ugymond — Csáktornyan nincs egy táblácska, mely a költő és hadvezér emléket hirdetné, s nincs egy sor írás, mely a vándort figyelmeztetné arra, hogy Zrinyi Csáktornyan írta nagy költői művét s hogy itt élte életének java részét.

Az adakozás megindult, Gróf Jankovich László akkori főispán nyitotta meg az adakozást, a tanítóképző intézet tanári testülete vizsgálójait ajánlotta fel, a fővárosban és a haza más helyein lakó földieink közül Terbócz István miniszteri tanácsos, dr. Csury Jenő miniszteri titkár, Oszterhauer László kir. táblabíró, Vidovics Rókus póstatiszt, Göncz Árpád póstatanácsos, Mágics Ferenc biztosító-társulati tisztviselő és mások fejtették ki nagy tevékenységet a gyűjtés munkája körül. Csakhamar a hazafiai érzés és a szülőföld iránti vonzalom megható jeleivel találkozunk. Horvátországban, Szlavóniában, Sláyerországban, Boszniában, Alsó-Ausztriában, a Tengermelléken és másutt idegenben lakó földieink értesülvén az itthon lakó muraköziek mozgalmáról és szándékáról, tömegesen siettek adományaikkal hozzájárulni az emlékmű felállításához, sőt gyűjtést rendeztek az ottani magyarság közt és lelkes sorok kíséretében küldötték be gyűjtésük eredményét.

Mindinkább nagyobb hullámokat vert az eszme. Megindult a muraközi nép is, mely a legválságosabb időkben is jó hazafinak vallotta magát. Ő is ki akarta venni részét az oszlop felállításából. Számosan már a hírlapi felhívás következtében küldötték, vagy hozták be filléreiket, koronáikat. Minden községben megindult a gyűjtés és nem találkozott Muraközben egyetlen falu sem, a melyben ne érdeklődtek, ne lelkesedtek volna az emlékmű iránt, s a melyben ne adakoztak volna az emlékmű céljaira. A szülők lelkesedése a kis tanulók szívében is fogékony talajra talált. Ugy a városi, mint a falusi kis tanulók megtakarított filléreikkel segítettek elő az emlékmű felállítását. A hazafias lelkesedések, jegyzők és tanítók odaadó buzgósággal támogatták ügyünket a nép között.

A Zrinyi javak mostani birtokosa gróf Festetics Jenő a legmelegebb érdeklődéssel viselkedett az emlékmű sorsa iránt. Ő Méltósága nemcsak pénzádománnyal, fuvarral és anyaggal támogatta az emlékmű ügyét, hanem az ő kiváló művelésével és szakértelmével annak művészi kivitele tekintetében is tanácsos látta el a bizottságot

Csáktornyan a társadalom minden rétege, egyesületek pénzintézetek, a nagy közönség meleg érdeklődéssel viselkedett az ügy iránt s anyagi támogatásban részesítették azt. Az asztaltársaságok asztalaikon perselyt, a kereskedők üzleteikben gyűjtő-íveket helyeztek el s jelentékeny összeget gyűjtöttek az utazó úljönököktől.

Indíthatunk volna országos gyűjtést, talán nagyobb, talán szebb emlékoszlopot állíthatunk volna Zrinyinek, de ha nem magunk erejéből állítjuk azt fel, nem lett volna reánk muraköziekre oly értékes, mint most, mert a magyar haza s a nagyvilág előtt joggal hivatkozhatunk arra, hogy a főleg saját erőnkéből felállított emlékmű által a magyar nemzet nagy költője iránti kegyeletünkön kívül magyar hazánk iránti szeretetünknek is némi bizonyítékát véltük adni.

Mindazonáltal nem zárkozhattunk el mások szíves adományainak elfogadásától, sőt a felajánlott segítség a megye és a haza közönségének érdeklődése buzdítólag hatottak reánk. Adományokat küldöttek: Zalavármegye nemesi pénztára, főben a megyei, a fővárosi és az ország más részéből is az érdeklődő közönség köréből.

Két ízben rendeztünk az emlékmű-alap javára felolvasással és hangversennyel összekötött táncmulatságot és két ízben fordultunk a helybeli takarékpénztárakhoz, s úgy a táncmulatságok jövedelme, mint a takarékpénztárak adományai szép összeggel mozdítottak elő az emlékmű sorsát. Sőt számosan a Drávántuli horvát testvérek közül is, kiknek eszméjét és szívét még nem homályosították el a Szent István koronájától való különválás ábrándja — hozzájárultak adományaikkal az emlékmű létesítéséhez.

Nagy segítségünkre volt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, a mely jelentékeny összeggel támogatott bennünket és az emlékmű terveit az ő költségére bírálta meg az orsz. képzőművészeti tanács által, melyben az emlékmű szobrászati munkáinak előadója Strobl, a építészeti munka szakelőadója Schuller műegyetemi tanár volt. Strobel és Schullernek kívül a legkitünőbb művészek vettek részt a bírálatban, s az emlékmű terveit némi módosítással elfogadták és az emlékmű felállítását véleményezték.

Az emlékmű építészeti részét Arokay Aladár budapesti műépítész, a Zrinyi-reliéf és czimerét s turulmadarat Szász Gyula budapesti szoborművész és tanár, megyénk szülőltje készítette. a bronzöntvények Hirmann Ferenc budapesti ércöntő gyárából kerültek ki, a kőfaragó munkálatokat Terszényák József csáktornyai kőfaragó készítette. Az emlékmű kivitelének alapeszméje Szász Gyula szobrász érdeme.

1902. márczius havában elég pénz gyűlvén össze, megalakult az emlékmű végrehajtó-bizottsága s hozzá látott az emlékmű kiviteléhez. Az emlékmű terveinek művészi felülbíráta, az emlékmű kifiragása, egyes részeinek ércbeöntése és felállítása másfél évbe került. Mult év őszén már állott az emlékmű, de felavatását el kellett halasztani a kedvezőtlen időjárás miatt a jövő év tavaszára, a mai napra.

A Zrinyi emlékoszlopot a mai napon a nagy költő és híres hadvezér nevéhez méltó remek beszéddel felavatta a tudományos akadémia nagynevű kiküldöttje dr. Wallacis Gyula. A felavatási ünnepélyen résztvettek: a Kisfaludy-társulat, a Petőfi társulat, a tör-

lénelmi társulat s a megyei irodalmi és művészeti társulatok kiküldöttjei. Eljötték: Zalavármegye élén főispánjával, — alispánjával, a csáktornyai dzsidás — ezred tisztikara Drávántuli horvát testvéreink, — Muraköz lelkészi, jegyzői és tanítói kara, Zalaegerszeg és Nagykanizsai városok küldöttsége Perlak és Csáktornya előjárósága, hatóságai a zágrábi magyarság küldöttsége, — egyesületei, társulatai és közönsége, Csáktornya és a szomszéd városok — tanuló-ifjúsága és Muraköz — minden egyes községének a küldöttsége, hazajöttek fővárosban, az ország és a külföld — minden — részében lakó — muraközi földieink közül sokan és az itthon élő muraközi nép ezrei koszorúikkal és nemzeti zászlóval a kezükben hazafiai lelkesedéssel és Zrinyi emléke iránti kegyelettel szívükben. A Zrinyi-vár belső udvarán felállított oltárnál Kecskés Ferenc esperes — plébános paptársaival mondott halát az egek Urának, hogy a muraköziek kegyelettel törekvése sikert ért el. A népnek horvát nyelven Liszjak L. kotori lelkész magyarázta meg a nap jelentőségét. Számos koszoru helyeztetett el az emlékmű alapzatára. Az emlékművet a végrehajtó-bizottság nevében annak elnöke adta át Csáktornya és Muraköz közönségének megőrzés végett, Zalavármegye közönségének és a haza minden egyes lakójának védelmébe, a Drávántuli horvát testvéreknek pedig kegyeletébe ajánlotta azt.

Az emlékmű 8 méter magas művészi kivitelű oszlop, haraszti kőből van faragva, a tetjén bronzba öntött turulmadár kiterjesztett szárnyakkal, lantolt és kardot tart karmai között, az oszlop alsó részén egy méter átmérőjű bronzba öntött feldőbormű. Zrinyi relief-mellképe, alatta »Gróf Zrinyi Miklós a költő és hadvezér« van a kőbe vésvé. Lejebb a Zrinyi-czimer, alatta bronz-szalagon: Ne bánisd a magyart! Az emlékkő hátsó oldalán Zrinyinek nagy költői művéből a Zrinyiászból Zrinyit mint költőt és hadvezért jellemző következő saját mondása van a kőbe vésvé:

... hiremet nemcsak keresem pennám-
[mal,
Hanem rettenetes bajvivó szablyámmal!]

Hogy mennyibe került az emlékmű, azt megállapítani igen bajos. Az emlékműre összegyűlt pénz pontosan el lett számolva a Muraköz hasábjain. De a begyűlt pénzből ily szabású és művészi szempontból is teljesen megfelelő emlékművet felállítani nem lehetett volna. A begyűlt összeget jóval fölülmulják a következő nem pénzbeli hozzájárulások és szolgálmányok, melyek hazafiai érzésből és a nagy költő iránti kegyelemből ingyen bocsajtották az emlékmű rendelkezésére:

A gyűjtőíveket és egyéb nyomtatványokat Strausz Sándor nyomdája ingyen készítette, az emlékmű felállításához szükséges állványokat, emelőgépeket, Szalon Péter építőmester ingyen bocsajtotta a bizottság rendelkezésére, az emlékmű építészeti tervét Arokay Aladár műépítész ingyen készítette, Szász Gyula szoborművésznek csakis technikai munkája fizetett meg s művészi alkálása egyáltalán nem lett díjazva, az emlékmű parkját Bíró István kertész ingyen rendezte és ültette be, az emlékmű érdekében történt utazások, levelezések az emlékmű-alapnak semmijébe sem kerültek, az emlékmű alapjához szükséges 8 ezer téglát, a feltöltési

munkálatokhoz szükséges 600 szeker földet, a parkirozáshoz szükséges árboczfákat, galryakat ingyen adta s ingyen fuvaroztatta az ő Festetics Jenő a hely színére, s tisztjei az ő ebbeli rendeileit lelkesedéssel hajtották végre, a mai ünnepély disztitési munkálatait Szalon Péter, Cvetkovics Antal, Fejér Jenő ingyen végezték, a hölgyek számára a tribün Szalon Péter saját anyagjából ingyen állította fel, a tüzoltó zenekar ingyen szolgáltatatta a zenét, a villamos telep mérsékelt árakat szabott, Murai Róbert földbirtokos ingyen fuvaroztatott földet a Zrinyi-terre, Csáktornya nagyközs. és a szépészeti egyesület tőle telhetőleg igyekezett a bizottságnak a Zrinyi-ter rendbe hozását elősegíteni, a bizottság jegyzője és pénztárnoka fáradságtalanok voltak teendőik teljesítésében, és a bizottság minden tagja szívesen áldozta fel idejét, hogy az emlékmű ügyében tartott számos ülésen részt vegyen és az emlékmű felállítását és annak felavatási ünnepélyét előmozdítsa. Sokan, nagyon sokan voltak még, kik segítségére voltak az ügynek — mert Csáktornyan sok, sok év óta nem volt olyan ügy, mely iránt oly általános érdeklődést tanusított volna a közönség minden rétege, mint a Zrinyi-emlékmű ügye iránt.

Csakis ilyen általános lelkesedés és ilyen általános áldozatkészség mellett volt lehetséges ily rövid idő alatt a nagy költő nevéhez méltó emléket emelni, a mely díszére válik Muraköz jelenleg élő nemzedékének.

Az emlékmű áll és álljon sok, sok évszázadokon keresztül és hirdesse a nagy költő és nagy hadvezér emlékét hosszú időközön át, míg magyar szívek dobognak e hazában és a Mura—Dráva—közén. De hirdesse azt is, hogy itt, az imádott magyar haza kettős határán egy nép él, mely hű maradt az ő hajdani urának a tradícióihoz — és adja tudtúl az emlékoszlop mindenkinék, akit illet, hogy e nép megérti és átérzi az ő híres kapitányának ama nagy mondatát, hogy »Ne bántsát a magyart!«

Margitai József

Vegyesek a Zrinyi-ünnepélyről.

Üdvözljük az ország szívéből érkezett tudományos és irodalmi társulatok nagynevű képviselőit, Zalavármegye közönségének küldöttségét, a Drávántulról megjelent horvát testvéreinket, Zalaegerszeg és Nagykanizsa r. tanácsu városok kiküldöttjeit, a zágrábi magyarság, a nagykanizsai és zalaegerszegi irodalmi és művészi kör küldöttségét, Muraköz minden községének a kiküldöttjeit, s annak nagy közönségét és mindenkit, a ki bárholnan is szíves volt megjelenni a Csáktornya s a historiai Muraköz nagy napján, a Zrinyi-emlékmű felavatásának ünnepén. Isten hozta kedves vendég inkét körünkbe! Érezék magukat közöttünk jól! Isten hozta vendégeinket!

— **Koszorukat tettek le a Zrinyi-emlékműre.** A Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy-társulat, a Petőfi-társulat, a Magyar Történelmi társulat, Zalavármegye közönsége, Zalaegerszeg közönsége, Nagykanizsa közönsége, a zágrábi magyarság, a nagykanizsai irodalmi kör, a zalaegerszegi irodalmi kör, a muraközi papság, Alsó-Muraköz közönsége, Légrad közönsége, Zrinyifalva közönsége, Csáktornya közönsége, a csáktor-

nyai ker. négyelet, a csáktornyai izr. négyelet, a csáktornyai izr. hitközség, a csáktornyai kereskedelmi kaszinó, a csáktornyai általános iparrestütel, a csáktornyai tüzoltóegyesület, a csáktornyai keresk. ifjak köre, a zalaegerszegi m. kir. állami főgymnásium, nagykanizsai kereskedelmi iskola, a nagykanizsai kegyesrendű főgymnásium a csáktornyai tanítóképző-intézet ifjusága, a csáktornyai iparos ifjak köre.

— **A Zrinyi-ünnepélyen résztvett küldöttségek tagjai:** Dr. Wlassics Gyula (Magyar Tudományos Akadémia), Berczik Árpád (Kisfaludy-társulat), Herczeg Ferencz, Jakab Ödön és Pap Zoltán (Petőfi-társulat), dr. Szentdrei János, dr. ifj. Reiszig Ede és dr. Széchy Károly (Magyar Történelmi társulat), Zalavármegye küldöttsége: Hertelendy Ferencz, Cserlán Károly, Kolbenschlag Béla, Kovács Rezső, Rosos István, Kroller Miksa, Malatinsky Ferencz, Koller István, Berkovics József, Oltay Guidó, Dervarics Ákos, Hajós Mihály, dr. Hajós Ferencz, Darnay Kálmán, dr. Szüllő Géza, gróf Batthyány József, Tarányi Ferencz, Odor Géza. Zalaegerszeg küldöttsége: Várhidy Lajos, Légáth Kálmán, Kroscec N. Dr. Czinder István, Lányi Kálmán, Büchler N. Udvardy Ignác, Morandini N. Zalaegerszegi irodalmi kör: dr. Ruzsicska Kálmán, Puskás Kálmán, Sándor Zsigmond, Fülepp Imre. Nagykanizsa város: Vécsey Zsigmond. Nagykanizsai irodalmi kör: 5 taggal, bejelenté Magics Ferencz. Zágrábi magyarság küldöttsége, bejelenté Sági Ernő. Légradiak küldöttsége: Fábian Gyula, Kovács Gyula, Barna Mihály, Goldschmidt Fülöp, Goricsánecz György, Szoque József. Zrinyifalva 5 taggal, vezetői Honfi Lőrincz. Muraközi tanítóköri Tóth Sándor vezetése alatt. A csáktornyai 12 egyesület és testület küldöttségét az illető elnökök vezetik.

A koszorukat, melyek a Zrinyi emlék felavatása alkalmával tettek az emlékműre, a Muraközi muzeumban fognak elhelyeztetni s ott őriztetnek meg az utókor számára.

— **A Zrinyi-emlékmű bizottsága:** Elnök Margitay József állami tanítóképző intézeti igazgató, jegyző Tömör Boldizsár tanítóképző tanár, pénztárnok Cvetkovics Antal takarékpénztári igazgató, bizottsági tagok dr. Csury Jenő miniszteri titkár, Fejér József uradalmi mérnök, Gáspárin Mihály plébános, szentszéki ülnök, Horváth Csongor kir. járásbíró (jelenleg törvényszéki bíró), Kayser Lajos grófi titkár, Báró Knezevics Viktor földbirtokos, Kolbenschlag Béla főszolgabíró, Kovács Rezső főszolgabíró, Oszterhuber László kir. táblabíró, Pálya Mihály polg. isk. igazgató, Petrics Ignác volt községbíró, Prusacz Alajos iparos. Polyák Matyás népiskolai igazgató, Sipos Károly gyógyszerész, dr. Schvarcz Albert városi orvos, Terbócz István miniszteri tanácsos, Tóth István tisztartó, Zakál Henrik ügyvéd, Ziegler Kálmán kir. közjegyző.

A felavatási ünnep táncmulatságának rendezői: Bencsák Richárd, Buchvald Ernő, Farkas Lajos, Fejér Lajos, Grau Géza, Grész Gyula, dr. Hájós Ferencz, Hajabács Iván, Hirschmann Ferencz, Horváth József Heiszig Ferencz, Huszár Pál, Kende Róbert, dr. Kovács Lipót, Korpics Rezső, Nagy Elemér, Nagy Géza, Neumann Róbert, Óriás János, Pesty Béla, Polyák Dezső, Rác Elek, Rosenberg Lajos, Rosenberg Kálmán, Strausz Miksa, Svarcz Ferencz Svarcz Vilmos, Todor Lajos, Tóth Károly, Tömör Boldizsár, Wollák Béla.

Ünnepélyes fodatztatások. A Zrinyi-ünnepély alkalmából Csáktornyára érkezett vendégek között elsőnek érkezett meg Hertelendy Ferencz Zalavármegye főispánja. Főispán ur. Ö méltósága tegnap, szombaton délelőtt 11 órakor jött Perlakról. A járás határán Kolbenschlag Béla főszolgabíró a járás előkelősége és bándieriom várták, Csáktornyan pedig a főtéren Csáktornya nagyközség nevében Zakál Henrik ügyvéd, községi képviselő fogadta s üdvözölte a főispán urat. Főispán ur ezután az uradalmi tiszt lakban berendezett szállására hajtattott s ugyancsak itt fogadta mindjárt még a délelőtti folyamán Csáktornya nagyközség, a járásbeli papság, a katonaság, valamint a csáktornyai hivatalok és testületek tisztelgő küldöttségeit.

Szombaton délután az egy órai gyorsvonattal érkeztek meg dr. Wlassics Gyula valóságos belső titkos tanácsos, mint a magyar tudományos akadémia kiküldöttje s a többi Budapest felől érkező küldöttségek. Dr. Wlassics Gyulát a vasuti állomáson mint az akadémia kiküldöttjét és a többi budapest felől érkező küldöttségeket az emlékmű végrehajtó bizottságának nevében Margitai József a végrehajtó-bizottság elnöke, azonkívül Wlassics Gyulát, mint a csáktornyai választókerület országgyűlési képviselőjét a kerület szabadelvű pártjának nevében Zakál Henrik alelnök üdvözölte. A kegyelmes urnál özv. dr. Krasovecz Ignáczenál levő szállásán a délután folyamán tiszteltek Csáktornya nagyközség s a községben levő hivatalok és testületek küldöttségei.

Az ünnepély színhelye. a Zrinyi tér a felavatás alkalmára szépen feldisztatott. A disztitési munkálatokat még a hét közepén megkezdtették. Az egész terület köröskörül egymástól 6—6 méternyi távolban 4 méter magas árboczok övezik, melyek mindegyikén hosszú nemzeti színű zászló csüng. Az árboczokat fölül fenyőgalyakkal készített mintegy 1600 méter hosszúságú füzér köti össze. Az árboczok között levő lak koronáján virágok díszlik. A Zrinyi-terre való bejáratnál, valamint a várba való bejáratnál díszkapuk állanak. A »Szédres kert« előtti gyalogjárón a nők számára 200 ülőhelyvel tribün készült. A vár belső négyszög udvarát Festetics Jenő gróf ur. disztitette fel és nyírfagalyakból, fenyő galyakkal keverve kápolnát készített az ünnepi mise számára.

Vizsgálatok a csáktornyai polgári fiú és leány iskolában folyó hó 14-én kezdődnek. 14-én lesznek a hittan vizsgálatok mind két nemű iskolában, 15 és 16-án a leányok, 20, 21 s 22-én a fiúk osztályvizsgálatai és 18-án a magánvizsgálatok. — A csáktornyai alsófoku iparosiskola vizsgálatai f. hó 15-én lesznek.

Ág h. ev. istentisztelet. Folyó hó 19-én délelőtt 10 órakor a polgári iskola tornatermében ág. h. ev. istentisztelet lesz.

Felelős szerkesztő:

MARGITAI JÓZSEF.

Kiadó és laptulajdonos:

FISCHEL FÜLÖP (STRAUSZ SÁNDOR)

Sve pošiljke se tičuđ zadržaja novinah, naj se pošiljaju na ime, **Margitai Jožefa** urednika Csáktornya,

Izdateljstvo:

knjižara Fischel Filipova, na horvatekom i magjarskom jeziku izlazeći društveni, znanstveni i povučljivi list za puk

Izlazi svaki tjeden jedenkrat i to: vu svaku nedelju.

Predplatna cena je:

Na celo leto . . . 8 kor.
Na pol leta . . . 4 kor.
Na četvert leta . . 2 kor.

Pojedini broji koštaju 20 fill.

Obznane se poleg pogodbe i fal računaju.

Službeni glasnik: »Čakovačke Šparkasse«, »Medjimurske Šparkasse«, »Šparkasse Okolice Csáktornya«, i t. d.

Ne bantuj magjara! . . .

— Pisal: Dr. Ruzsieska Kálmán. —

. . . . Koj je nē samo s perom, nego svojom strašnom sabljom se boril, da dojde na vekivečen glas — Zrinyi Mikloša grofa, pēsnika i vodje uspomena naj bude blagoslovljena!

Spunila se je mera proti njemu včinjene kritike: razum svijuh onih, koji su iziskavali čudne čine njegovog života, je napunjen svetlostjum čovečanske i historičke cjenosti ovoga velikoga duha.

Občenoito čustvo magjarskog naroda je s pravičnom gizdočam dokazalo, da je grof Zrinyi Mikloš najveći iz med Zrinyiove familije, najveći iz med povestničkih vitezov, pravo zvirališće goruče domoljubavi, koja krēpi i krēpila bude svako magjarsko srce.

Koj se — kak od njega pišu njegovi vršnjaki — tak je svētil med velikaši, kak Jupiter med drugim zvēzdami, kak hyacinthus med drugim lēpimi cvētljama.

K spomeniku, koj je na Zrinyiovom pijacu podignjen, doputuju denes vnoći: Magjarska Znanstvena Akademia, Kisfaludy-i Petőfievo društvo, Povjestničko društvo, občinstvo Zalavarmegjije i svaka občina iz Medjimurja.

Med vēnce, koji su najlēpi znak goruče domoljubavi, je položil Legrad jednu živu kiticu iz nastana Zeringrada, kojemu je ov vitez kakti kapetan bil i koj grad je već denes unišćeni.

Zrinyifalva občina je lēpi vēnec položila iz hrastovih kitic, iz kitic onoga hrasta, pod kojim je, kak se to more i na kursanskim spomeniku čitati — jeden divji marosec zaklal Zrinyi Mikloša koj se negda sabljum vu ruki niti najdivjeseĝa nepriatelja nē prebojal.

Od toplote sunćenih trakov se veselo razvija listić

svakoga dreveta, koje vu promenadu sv. Jelenskim stoji: — voda Mure i Drave već se nečrleni od krvi vmorjenih turkov; trtina gizdavih konjov i od nepriateljev predobljjenih štukov već je vtihnula: nego stim bolje se čuje kucanje srca medjimurskoga puka.

Kajti vu ovom hipu mora čutiti svako srce, da je ovaj otok posvećena zemlja magjarske domovine, koju je Medjimurje po szigetvarskoj pogibelji čez više lēt branilo s imētkom, s krvjum i s čudnom duševnostjum najstalniše domoljubavi

Mora čutiti, da je Medjimurje, koje je čez više stolet s magjarskim narodom skupaj čutilo, nē samo pojem, koj se da rezdeliti, nego prava krv, pravo meso iz lēla magjarske države.

A orlin njegovoga spomenika, koj s jednim krilom proti nam, a s drugim pak prek Drave maše: naj za vekivečnost opomunja magjara i horvata, da se odajemo skupnoj domovini, dragoj materi vu svakoj težkoći. To je nam ostavil za herb Zrinyi Mikloš.

Blagoslovljena naj bude anda njegova nevmrtelna uspomena!

Postavimo mi i vu našem srcu njegov spomenik!!

Nastavljajmo mi njegovo narodno zvanje s tim, da razvijamo čustvo, jezik obrazovanosti.

Kajti samo onda, ako se ojačimo vu duševnomi materijalskom blaženstvu, ako se vu obće životu zavjerimo vekovečnom ugledu pravice i ljubavi, ako se trsimo svakim cilom našega života zdiči slavu naše domovine, moremo zakriknuti i slobodno zakričimo našim nepriateljom: Ne bantuj magjara!

Povest Zrinyievoga spomenika.

Već čez više lét je želil domoljubni puk medjimurski, da negdašnjemu gosponu, kapitanu Medjimurja, Čakovca, Legrada i Novi-Zerigrada, velikomu pješniku magjarskoga naroda, na velikim glasu stojećemu vodi, velikomu sinu magjarske domovine vu Čakovcu spomenik postavi. Već okolo 1882-ga leta se višekrat pisalo vu ovih novinah od te stvari, a potlam pak na varaških hižah vu Čakovcu je došel naprè ov posel, ali okolnosti su nè dopustile, da se izvrši ovo nakanenje akoprèm je svaki medjimurec željel, da prije ili potli se mora spuniti ova dužnost.

Vu devetim broju ovih novinah 1901-ga leta, marciuša 3-ga se opet pisalo od te stvari. Vu ovom broju je čeli medjimurski puk bil opozvani, da nebude zkračeni daruvati na Zrinyiev spomenik, kajti niti jedne tablice nemamo v Čakovcu, koja bi uspomeni pesnika i vodje glasila, niti jeden redek pisma nema, koje bi zastavilo putnika, da prečita, da je Zrinyi Mikloš vu Čakovcu spisai najlepše umjetnosti svoje i da je tu preživel najveštu stran svojega života.

Na ove reći se genula darežljivost na sve strani. Jankovich Ladislav grof, koj je za ono vrème glavni župan bil naše varmegije, je prvi bil, koj je daruvai na spomenik, professori čakovske preparandije su nagradu svoju od egzamina preporučili na ov cil, vu glavnom varasu i po drugih mestah stanujući domorođci, kak Terböcz István ministerski savjetnik, dr. Csury Jenő, ministerski tajnik, Oszterhuber Ladislav, kr. table sudec, Vidovics Rok poštarski činovnik, Göncz Arpad, poštarski savjetnik, Magics Ferencz, činovnik osiguravajućega družtva i drugi su se vno go trudili, da se ov veliki posel sčim prije zvrši. I za kratko vreme lepu peldu pokazuje čustvo domoljubnog srca. V Hrvatskoj, Slavoniji, na Štajeru, v Bosniji, vu Dolnoj Austriji, vu Primorju i vu stranskih mestah stanujući zemljaki, kak su počeli od gibanja i nakane medjimurcov, ogromno su

pošiljali svoje dare na spomenik, dapače sami su sabirali dare med magjari one okolice i pošiljali v Čakovec.

Za čas se darežljivost sve bolje i bolje rezširila. Genul se je i medjimurski puk, koj se i vu kritičnom vremenu lèpo ponašal. Niti on je ne štel zaostati pri tom. Vnogi su već odmah, kak su od spomenika čitali vu Medjimurju, poslali ili donesli sami svoje fillere, korune. Vu svaki občini su počeli sabirati na taj cil, i ne ga bilo vu Medjimurju niti jednoga sela, koje nebi pripomagalo k tomu.

Oduševljenje roditeljev je i srce male dece genulo na darežljivost. Nè samo vu varaških, nego i vu selskih skolah su dijaki sabirali svoje prišparane fillere, da se spomeniku s čim prije postavi. Domoljubni svećeniki, notarjuši, učitelji su s najveškom gorljivoštju podpirali ovaj cil.

Veždašnji vlastitelj Zrinyievoga imetka, Festetics Jenő grof se s najveškom brigom trsil za to, i ne samo vu penezi, s foringom i s materijalom je pripomagal, nego s njegovom osobitom vještinom je višekrat i dober navuk dal komišiji ove stvari.

Svaka vrst družtva, pojedinci, sparkasse i občinstvo se trudilo za to i podpomagalo svojemi dari. Stolna družtva su šparavca a trgovci pak prinosni arak postavili vu svojih štacunah i vno go penz nabrali od putujućih agentov.

Megli bi na ov cil po celim orsagu sabirati, i onda moguće, da bi vèkšega i lepšega spomenika mogli postaviti Zrinyiju, ali ako ga nebi iz naše jakosti, mogućnosti postavili, nebi bil za nas medjimurce tuliko vreden kak ovaj. I pred celim svetom se pravično opozivamo na to, da s ovim spomenikom smo ne samo pogodnost pokazali prama Zrinyiju, nego sjednim putom smo dokaz dali i one ljubavi, koju mi prama našoj domovini čutimo.

Nego ipak zato smo nè mogli priprečiti i druge da svoje dare pošiljaju na spomenik, dapače njihova dobrovoljna pomoć je još bolje silila nas, da se stim bolje brini-

mo za spomenik. Takove dare smo dobili od Zalavarmegjinske plemenitaške kasse, z Pešte i z drugih stran orsaga, koje je zanimal ov spomenik.

Dvakrat smo vuredili zabavu i čisti dohodek obrnuli na spomenik; dvakrat smo se obrnuli za pomoć k domaćim sparkassam, koje su svojim daruvanjem na veliku pomoć služite nam. I vnogi iz med braće preko Drave, — kojih pamet i srce nefantazira od toga, da se odstranij od korune sv. Štefana su svojemi dari pripomogli, da se Zrinyiev spomenik s čim leži postavi.

Na veliku pomoć nam je bil minister javne prosvete, koj nas je s važnom svotom podpiral, nadalje planum spomenika na svoj strošek dal presuditi, vu savjetu obrazovne umjenosti su najglasovitiji umjetniki presudjivali delo ovoga spomenika, koji su preporučili, da se spomenik poleg prvoga planuma slobodno postavi.

A kaj se tiče graditeljstva toga spomenika, taj posel je Arukay Aladár mernik iz Pešte načinil, reliefa i orlina Szász Gyula professor, rođak naše varmegije složil, brunčeni saljev je iz Hirmann Ferenc fabrike izišel a kamenarsko delo je Tersztenyak Bódog, čakovski kamenar načinil. A čeli razmišljaj forme ovoga spomenika od Szász Gyula umjetnika izhadja.

1902-ga leta, marciuša meseca, kada se već dosta penz nabralo skup, se sastavila izvršiteljna komišija, da dokonča ov posel. Pol drugo leto je trajalo, dok se to sve vredilo. Prošloga leta v jesen već je stal spomenik, ali posvetili se ne mogel zbog hudoga vremena i zato smo morali prenesti posvećenje na veždašnje leto, na današnji dan.

Spomenika je na današnji dan s lepim govorom posvetil poslanik znanstvene akademije dr. Wlassics Gyula. Na posvećenju su zastupali sebe: Kisfaludy — i Petőfiëvo družtvo, Povjestniko družtvo i poslaniki književnog i umjetnog družta iz Zalavarmegije. Potrudila se je varmegjinska deputacija s glavnim — i podžupanom, došli su i braća iz Hrvatske, sbor medjimurskih sve-

Z A B A V A.

Jókai Mór.

Kakti silen vihor razlegla se je dne 6-a Majuša t. g. po cielou magjarskoj potresna viest, da je dan prije, t. j. 5-a Maja u večer, najveći umotvor sadašnjega vieka i dika magjarskoga naroda iz ovoga švieta preminul Jókai Mór, najpoznatiji izmed magjarskih spisateljah sadanjeg vriemena, prestal je rečenim danom svojim zlatnim perom poput hrabrog soldata mačem u ruki, kroz sviet prodirati. Je, kroz sviet, — čielim velim sviet, jer tlo njegovih umotvorinah nije bila samo njegova domovina — magjarska zemlja — njegova diela su po cielom svietu razširena, ona su u sve kulturne jezike prevedena. To je moć talenta, koj je sve poteškoće stranskih elementah moral najprije svladati i onda «terrain» zauzeti i zaposjednuti pak od onud se lekar za miesto u svietskoj literaturi boriti. I to je neumrlomu Jókaiu uspelo.

U svojih dielih je Jókai uvijek uzimal za glavne junake i čine iz domaće poviesti. Život, uprava i poviest magjarske zemlje podavala mu je raznolike originalne type, koje je on svojim finim molrenjem i promatranjem onda za zrele pronašel u svojih dielih glavne uloge igrali, te ih je na glavne

junake podignul. Ovako njegova sva diela zlatnog pera nose karakter magjarskoga životamagjarske poviesti Najvriedniji i najveći dobitak pako, gojega je europejska literatura kroz magjarskog spisatelja Jókai dobila. Je njegova preliepa, u istinu majestatski poetna fantazija, roj njegovog, na to rekuć, neizcrplivog dara misli, a umjetnost za pripoviedanje, koje je svakoga čitatelja do skrajnosti zanimalo, je Jókaiëvo bilo svojstvo, kakovo za pravo mora svakoga fabuliste biti, ali su riedki, koji to svojstvo izbijaju imadu. Ako se u domovini velikana spisatelja vidi gde dijak, gospodična, mladić od meštije, kućiš na boku, stanovnici palače, dapače i kraljevskog greda, gde po knjigi zadržavanim aihanjem liste premeću, to se može sigurnostju tvrditi, da je to najnovije dielo našega majstora Jókaija, koj kak nijedan drugi zna svoje pripoviesti tako zanimivo na papir postaviti, da se čitalac čitajući je od njih nemože otrgnuti. Pak ipak se nikada u svom pisanju neslužiti onimi neumiestnimi, bez svakog ukusa sredstvi, kojimi se ostali spisatelji romanah, za da im budu senzacionalni i tobož privlačivi, služe. Jókaiëvo romane možemo posve mirne duše dati u ruke svakoj gospoiji i svakoj dievojki, jer on je muž, koj se u svojem pisanju niti kojetvrde rieči neprelaši, ali njegov put ipak nikada ne vodi onamo, da bi tamne strani iz

čoviečanskog života kakti nešto umietnoga pred oči čitatelja stavial. Pošto on posjeduje spisateljsku «intuitiu», k tomu fini i riedki humor, to onda nikada nedođe u položaj, da bi se moral dvojbene i prisiljenimi efekti služiti, njegovu fantaziju uvijek odi zvijezda sveobčeg i finog naobraženja — a iz toga se onda plemenito i harmonično pisanje samo po sebi radja. Svi njegovi, dapače i najnevierojatniji čini u njegovih romanah teku iz dubljine njegovih spisateljskih osiećajah, pak je on na način, koj se neda ničim uzporediti, znade tak majstroski prikazati i sa svojom spisateljskom sladkoćom predstaviti, da iz nevierojatnog postaje vierojatno.

Izvanredna moć njegove «produkcije» obškrbela nas je sa preko pet sto svezakah njegovih dielah, dakako da med ovimi ima i dielah, koja su već u zaborav prošla — med tolikimi nije niti nikakovo čudo — ali tvorbe kak je: «magjarski nabob», «novi zemeljski gospodin», «siromaški bogati», «bedaki ljubavi», «crni diamant», «sedmogradsko zlato vrieme», «zlatni čoviek», «Zoltan Karpathy», «Ciganski baron», «gospa sa morskimi očii» i. t. d. imadu svoju vječnu vriednost te se kak dragocieni zlatni biser za sva vriemena u svietskoj literaturi svietili.

Toliko o posiečnoj dielatnosti velikoga meštra Jókaija.

A sada prelazim na drugi diel života

členikov, notarišuv i učiteljov, — deputacija Zalaegerszeg i Nagy-Kanizsa varašov, preločki i čakovsko poglavarstvo i činovništvo, člani svakojačkoga društva, svi dijaki iz Čakovca, deputacija od svake občine z Medjimurja pod zastavom iz svake strane orsaga rodjaki i na više jezero domoljubnih medjimurcov. Vu gradu je postavljen oltar, pred kojim je Kecskés Ferencz podjasprišt sv. mešu prikazal Bogu, da nam je dal srečno se doživeti ovoga dneva. — Liszjak Lajos svećenik pak je po horvatskim jeziku razložil puku zrok i važnost denešnje svečanosti. Od strani izvršiteljne komišije je predsednik dal prek spomenika Čakovcu i medjimurskomu puku, da ga začuva. Preporučal ga je vu obrambu čele varmegije i svakomu domodrodu, kak takajše braci preko Drave, da ga štiju.

Spomenik je 8 metrov visok, umjetnog iznašanja stup, iz harasználta kamena izrežan, na vrhu zbruncan zlejan orlin s rezpreztrilim krilom, med skramplami lutno i sablju držać a na odspodnoj strani iz bronca zlejani kip Zrinyev, a pod njim je v kamen zglččven Zriayi Miklóš, kakti pesnik i vodja. Malo niže je grb njegov, pod njim brunčeni pantlek s ovim napisom: Ne bantuj magjara! A na zadnoj strani spomenika pak ove reči stojiju, koje je on vu svojih knjigah sam od sebe pisal: « ... i mojega glasa ne išćem samo s perom,

Nego i strahovitnom mojom sabljom!»

Kuliko je koštal taj spomenik? — to bi jako težko bilo povedati. Od svakoga fillera, kojega je što na spomenik alduval smoračuna dali vu Medjimurju. Aii s ovimi penezi nebi mogli zdići tak lepi spomenik, da nam nebi na ruku bili još drugi pomoćnici, koji su nas ne s penezi, nego s drugim dobroćinstvom podupirali.

Prinosne arke i drugu štampariju je Strausz Sándor zabadao dal, za gori postavili spomenika je rušta Salon Peter zidar zabadao dal, graditeljsku stran spomenika je Árokay Aladár zabadao napravil a Szász Gyula umjetniku se samo tehničko delo

njegovoga, kojega ću ovde, na koliko mi je poznat opisati. Toga velikana sam kakti bivši peštanski dijak, posredovanjem takodjer već pokojnoga Bally a Ivana, osobno upoznal i šnjim se razgovaral. Mogu reći, da je to bil liep čoviek — dakako za onda još mlad, godine 1867-a duhovit pak u razgovoru do začudjenja.

Jókai Mor se je rodil 19-a Februara 1825 godine te je do svoje smrt živel sedamdeset i devet godinah, dva meseca i šestnajst danah. On se je rodil u Komarumu, a u školu je hodil u Pozsonyu, Papi i Kecskemetu. Godine 1846 je položil advokatski izpit, ali se fiškalijom nije bavil već se je povdral poeziji. Postal je zatim redaktorom «Vasárnapi Ujsága» zatim šalnog lista «Ues-tökös», onda političkog lista «magyar sajtó», lista «Hon» i «Nemzet» a konačno «magyar nemzet», na čelu kojega (onoga zadnjega) je i do svoje smrti ostal.

Jókai je bil dva krat oženjen. On je kakti dvadeset godišnji mladić došel u Peštu tu se je zagledal u tragedicu narodnog kazalista Roztu Laborfalvi, koja je u to vrijeme svoje slavje na polju umietnosti slavila, te ju je odpelal k oltaru. Ženialna umietnica medjutim, kad se je kazališta odrekla, nije se i umietnosti zajedno odrekla, jer kakti vierna drugarica svog ljubeznog muža spajala je ona i prilagodivala svoju k njegovoj umietnosti, on pisac tragediah a ona majsto-

platilo; prostor okolo spomenika je Biró István vrtlar zabadao vredil i znasadil. Niti jedna foringa se ne platila iz ovih penez za dopisivanje se niti fillér nē računat; k fundamentu potrebnih 8 jezer ciglov, k zavažanju potrebnu zemlju, po broju 600 foringi i k parkiranju potrebne bore, k posvećenju potrebne lešpanje, kitje je Festetics Jenő grof zabadao dal s foringom skup; Szalon Peter, Cvetkovics Anton i Fejér Jenő su zabadao okinčili spomenika; potrebne vence, rušta, gde budu gospe stale kod svečanosti je Szalon Peter zabadao postavil gori iz svojega dreva; banda domaćih ogyogascov je zabadao igrala; za svetlost električko se čista malo plati; Murai Robert, zemeljski gospon je zabadao dal na pijac zemlju voziti, Čakovec varaš i društvo za polepšanje varaša je sve napravilo, da se Zrinyi-pijac šćim lepše vredi, notarjuš i kassér komiššije su neotrudljivo zvršavali svoje posle i takajše drugi člani su se dragovoljno trudili, da se ovaj posel šćim lepše dovrši. Još njih je vnogo, i to jako vnogo, koji su nam na pomoć bili, kajti v Čakovcu i vu Medjimurju je već jako zdavnja ne bila takova svečanost, koja bi na tuliko zauimala medjimurce, kak ova.

Kajti samo poleg takove obćenite duševnosti, darežljivosti smo bili mogući v tak kratkim vremenu našemu vitezu dostojnoga spomenika postaviti, koj na diku i kinē služi celomu Medjimurju.

Spomenik je već postavljeni. I najstoji čez vnogo i vnogo stolet i naj glasi uspomenu velikoga pjesnika i viteškoga vodje, dok magjarska srca kucaju med Murom i Dravom. Nego naj glasi i to, da tu, na dvojnoj granici magjarske domovine živi jedan puk, koj je veren ostal k tradicijam negdašnjega svojega gospona. Naj da na znanje ovaj spomenik svakomu, na koga spada, da medjimurci prerazmiju i prečulju glasovite reči bivšega svojega dičnoga kapitana, kada s ostrim glasom zakriči neprijateljom «Ne bantuj magjara!»

Margitai Jožef

tica! Nije li to prekasna harmonija? — Iz rog njihovog presretnog braka je izašla jedna kćerka, koja se je kaj se umietnosti tiče u svoja oba roditelja vrgla, jer je i ona pokazala talent za umietnost, za malariju te se je kao takova u atelieru Liezen — Mayerovem u Monakovu (Muenchen) izobrazivala. Žena mu je umrla, a on se je prije pet godinah po drugi krat oženil.

Jókai je od godine 1876 posedoval mali križ reda svetoga Štefana a od godine 1896 ces. i kr počastni znak za umietnost i znanost. On je bil članom magnatske kuće, zaslužnim članom magjarske akademije znanostih i t. d.

Zadnji časovi neumrlag pokojnika nisu bili težki. On je zbeležal na upali plućah pak je dne 5-a maja u 8 sati na večer, uslied nagmilanog eksudata u prsnih opnah nastalo kod bolesnika težko dihanje a po tom su tiesne sile pričele naglo padati. Liečnik, koj je uvijek kod bolesnikove postelje sedel, načinil mu je ponovno injekcije pod kožu, ali sve je bilo badava. Smrt je nastupila pod znakovi uzme srčca (Herzlähmung). Posliednje rieči je Jókai rekel svojemu liečniku, koja je tiešil te mu napitak za pojačanje tiela pružil; ovomu je Jókai rekel, kad je osvježujuć napitak gutnul: «Hvala — Dobro je!» I to su bile zadnje reči Jókaiove.

(Drugiput dalje.)

Em. Kollay

Kaj je novoga?

Bantovniki.

Iz Zagreba telegrafiraju, da varašinske varmedije više kotarih strašna smutnja nastala je već prošastnoga tjedna. Težaki su proglose prekelili van, na kojih do sadašnjih mesto 60 fillirov svakdanašne platje 2-3 korune su zahtevali. Nezadovoljni težaki smrtjum se grozili jesu velikašom i onim težakom, koji bi zato plaću duže delali, po vrtih iz sadovenih drevih sada i setvu su uništili. Prošastog meseca 30. dneva pako v noći do petdeset oboruženi težakov prama Zubiča občine poglavarstvu je išlo i po strelbi strosili su sada iz drevja. Spodobno unišćenje vćinili su bantovniki vu Podzanovcu i Zaječki občinah.

Herceglia kakti opatica.

Iz Prage varoša telegrafiraju: Milosirdja sestrih klostra cirkve činila je reda zagovor kakti milosrdja sestrih Isenburg — Birstein Adelhei herceglia, Isenburg hercega i njegove tuvarušice Maria Lujza Annunciata nadherceglie kćerka Škrbenski nadbiskupa i Isenburg Birstein hercega familije nazočnosti.

Prijeti svilni tolvaj.

Jedna švelja iz svojom pajdašicom ide vu Weis i Fuchs zvanim bečkim svilotrgovcov štacun, gde gospojnam uljudan trgovcov skoro svu svilnu robu van položi. Po pol vurnim zbiranju napokon ipak najdeju takve farbe svilo, kakvo zelee jesu, od koje jeden rekletakaj za šestnajst korun i kupile jesu. Kad su počele odhadjati, jeden štacunarski detić spazi, da jedna vnogo debelša ide van neg je nuter bila došla. Odmah obavesti svojemu gospodaru, koj nato prosi gospoje, da nek bi bile milostivije na par rečih vu njegovu pisarnu se potruditi. Tamo su onda nato došli, kaj je bil zrok toj nagloj debeloći. Körtési Gizella tak su zvali to švelju iz pod njezinoga prostranoga golera po priliki do četiri stokorun vrednosti svilne robe došlo je naprvo. Tolvajka plaćuć prosila je trgovca, da nek nju pusti, on medjutim nemilosrden ostane. Odpelja nju i njezinu pajdašicu takaj k ju za Horvath Annu zoveju na redarstvo, gde zadržali su nje.

Smrtna vožja na čunu.

Na trojačko nedelju Szölösi Ferencz i Farbaki Lajos težaki vu Ujpeštu vozit se išli na Dunaj. Na Szunyog otoku seli se jesu vu čun i od onda ni njih je videl nigde. Ove dane zatim jednoga preobrnjenoga čuna spazili jesu dunavski ribiči. Javili su ovo na nadkapitanstvo, koje podiglo je iskanje. Zeznalo se je, da isto ovoga čuna vzeli jesu na rendu dva mladi ljudi. Na trojačku nedelju silni veter pihal je na Dunaju i radi nepovoljnoga vremena i po bregu je takaj malo ljudih hodilo. Pričasu da veter prehitil je čuna i dva vozeći se na čunu vu vodu opali jesu. Nesreću nije videl nigdo i zato nit nisu mogli na pomoć iti. Nesretnikom mrtva njihova tela još nisu bili moguć najti.

Za dvannjst korun.

Iz Sepsi-Szent Györgya telegrafiraju: Klinger društva na alsócsernatoni zvanim tkalečki na sebinu Virág Jauoša tkalečkoga meštra Hertelendi Kalman bez posluvanja jeden dvadeset ljet star dečko s jednim železnim batom je poglavj vuderl i dvanajst korun, osim toga vuru takaj vukral. Zločinca su prijeli, nego svoje činjenje taj, Ranjeni pako vumira.

Življenja izbavitelj.

Francuskoga orsaga glavnim gradu Parizu jeden clovek samoubojnim nakanenjem je vu Sajna zvani potok skočil. Već se vta-plati počel, kad jeden mornar zanim skoči i s velikom težkoćom i vitežkim svojim al-dovom oslobodi samoubojnika iz vode. Sreć-no ga na breg spravi, gde oslobodjeni na brzoma k sebi dojde neg već vu sledećem trenitku, proti svojemu osloboditelju se obrne. Gdo ti je dal dopušćenje da se ti vu m'j posel pušćas? Proti mornaru stane i po krat kim hrvanju vu vodu ga pošikne. Dobro plivajući matroz na svoju nesreću pod jed-nu lidju dospe, odkud kak mrtvoga potegli jesu van. Zloćinca, koj s takvim načinom zahvalen bil svojemu dobroćinitelju, su pri-jeli, nego na redarstvu nije bil nagnut pove-dati nit svoje ime, nit svoj zanat, niti pako od kuda je?

Koj materlnsku zapoved vu vsem poslušne.

Sipos Treza iz Zalaujvara stara žena već od više vremena beteguvala i za ovo vreme ni samo svojega betega, nego i radi velike bolesti takaj se na volila živeti. Otom si je premišljavala dakle, kak bi se mogla od obodvojih svojih nevolah rešiti, buduć — pako nikaj spametnoga nisi znala zmviliti, onda svojega sina je zaprosila, da najvćini nekaj žnjom. — Sin zatim nato vu posteli ležeće svoje matere prsa jeden žniten trček položi, zaklene vrata i odide zdoma. Starci međutim nit sada nise spunila nje-zina želja, kajti iz nenada pod ovim vremenu susedi došli jesu k hiži i oslobodili su v'um-reti želećuod trčka. Čelo pripećenje javili su sudu.

Zapilnita izpravna fabrika,

Zalavarmegjinske Bistrice občini izpravno krivotvorno bandu prijelo je ove dane žandarstvo. Bande glava Petrik Janoš zvani clovek bil je, ko pred jednom ljetom prije toga nastanil se na Bistricu i poljeg njegovo-ga potvrđivanja da penzionirani naučitelj bil je. Zeznalo se da pred nekulikimi ljetmi prije toga radi razlićitih izpravno kri-vo tvornih svedočbah vu rešt je došel. Petrik vu reštu se spoznal iz Böhm Jakab i Goth Mikloš zvanimi areštanskimi svojimi pajdaši, koji takaj radi izpravna krivotvornah i vkan-ljivosti došli jesu vu rešt. Ovo izvrstno druš-tvo već vu reštu dokončalo bilo, da po oslobodjenju skupno posluvanje budu utemelili vu nekoji na stran ležećoj občini. Najprvi se Petrik bil oslobodil iz rešta i odmah je započel uzstanoviti trgovinu. Za par mesecov zatim došli su trgovine pajdaši takaj, koje Petrih za svoju rodbinu dal van. Ovi tri mužkarci su na brzoma započeli svoje liste pisati i za kratko vreme vnoغو su dobili naručbe. Od služećih knjigah počemši sva-kojčka pisma su priredjavali. Notariuške i učiteljske diplome i ostala skolska svedočanst-va, vu tudje zemlje putni listi, sve je moći bili dobiti pri njih. Osobito vu Dolnju Aust-riju i Šlavoniju poslali su vnoغو krivih svedočanstvah, od kuda došli jesu svaki dan naručbe i gotovi penezi. Pajor Akoš pošta mestru napokon se čudno vidilo tak vnoغو listov i peneznih pošilkah za sumljivo pre-vidi celo dugovanje javi ovo občinskomu notariušu, koj javi žandarom, koji ove dane po noći iznenadiju Petrika hižu, gde ravno vu posluvanju. našli jesu od bande društvo.

Dviih naučiteljov krivih svedočbah zgotav-lanju posluvali jesu. Pri hižnim premetanja prigodom vnočina naslovov i pečatnikov našli jesu, koje krivotvorni sami si jesu napravili za krivotvorna svedočanstva.

Sit životni areštani.

Strasno pripećenje se dogodilo ovo dane poslje podne na zahodnom kolodvoru vu Budapešti. Dva oboruženi redari sprevaljali su Cseleszki Pavla békéscsabaiskoga težaka, koj četiri i pol ljeta odsudjen je vu vuzu na budapeštanski kolodvor, da njega vu ci-isku vuzu odpelaju. Neposredno kod oblazka čuga Cseleszki iz zepa vzeme na brzoma svojega noža i vu svoja prsa zabodne.

Čudnovita medvedska vadasijsa.

Iz Belinyeša pišeju: da na Dobrovanyi zvanog gmajni dva silni medvedi se poka-živali jesu. Pastir zbuni stanovnike i jedno dvesto ljudih počne preganjati te silne mac-ke. Poljeg Bros sela pridružili se jesu k njim dva žandari takaj, med kojimi jeden dvakrat strela na medvede, koji neranjeni ostali jesu, nasuprot Horzse Paskoga poljodelavca smrtno je bil ranil. Medvedi zatim prama Kocsu-tanyi bežali i med begom dva ljudi ranili jesu. Pred Kocsuba selom napokom uspjeli se te grde beštije zatući. Ranjene pako vu bele-nyesiski špital odpeljali jesu.

Berlinsko mirno življenje.

Iz obraženoga nemškoga glavnoga gra-da Berlina telegrafiraju, da ove dane na ve-čer tri težački ljudi seli si jesu na varaške železnice vu jedna kola, gde je više gospo-jah sedelo, s kojimi težaki su jako grubo baratali. Gospoje nato na najbližešem posta-jališču ostavile su vlaka osim jedne žene, koja iz svojim tuvarušem skupa tam je os-tala. Buduć pako težaki iz ovom ženom su i na dalje podstupali, tuvaruš kod Aleksan-der štrasseiskim postajališču je tužbu podigel, tam su teške opomenuli, da vlaka najos-taviju. Težaki su protistali i jednomu kala-uzu koji je nje van gonil doli vtrgali. Kad su napokom na pero nu bili, srd si proti pos-tojahišća predsedniku vzeli, kojeda su k jed-nomu železnomu gatru pretisnuli i tak po glavi tukli. Gđa je redarstvo tamo došlo, nes-rećen clovek je već mrtev bil.

Nekaj za kratek čas.

Tri pitanja

daije.

Gospoda se vlečeju malo nazaj, ali videći, da njim drugač neće povedati, nabro-jili su i tē dvesto cenikov.

Drugo pitanje to znamenuje, da sam negda imel »tri deset i dva« zube, denes njih je samo »dvanajst.«

Zatim dojde tretje pitanje. Nego tu već je muž tristo cenikov prosil. Gospoda samo da na hrbet ne opadneju, tak su se začu-dili, ali kmet je zato ne pustil. Jen čas se pogajaju žnjim, ali da vidiju, da se muž ne da omešćati, naluščiju mu s težkim srcem tristo cenikov v šaku. Ve muž lepo pospravi te cekine, potmajno se nasmēje i veli:

Je, vera, moja prećasna gospoda »ja tak podojim tri stare bakone, kak sam to ve njih podojil.« Pod tretjim pitanjem to je razmil i naš kralj, koga naj Bog poživi na vnoغو let.

Poparjena gospoda su s dugim nosom i kiselim obrazom odišli dimo. Nit njim je već na pamet ne došlo, da se i kada po-kažeju pred kraljom, tak njim je gorel obraz od srama.

Šteri je spametneši?

S jednom prilikom je sedmi Fridrich danski kralj dohodil petnajstoga Karolja, švéd-skoga kralja. — Vladari se na noriju počneju med sobom štricati, šteri narod je spamet-neši: švédski ili danski? Naravski, da je svaki svoje ljudi hvalil: i da jedenput na kraj dojdou ovomu pitanju, dokončali su med sobom, da odmah na probu dēneju jednoga švédskoga i jednoga danskoga soldata, koji su pred kra-ljeskom palaćom »tražili.

Najpredi zoveju nutri švéda. XV. Karolj švédski kralj kaže sprstom na fotografiju VII-ga Fridrika i pita:

Jeli znaš, što je to?

Je. To je danskoga kralja njegovo veli-ćanstvo veli soldat.

Ve pak na svoju fotografiju kaže i pita:

A što je to?

To je kip njegovog velićanstva XV. Karolja, švédskoga kralja.

Zatim kaže na kip razpetoga Zveličitelja

Jeli znaš, čija je to spodoba?

Znam. To je kip našega Zveličitelja.

Ve dozoveju nutri danskoga soldata. Na prve dve pitanja je i ov dobro od-govoril, nego da mu pokažeju sliku Odku-pitelja, koja je med dvemi kipi visela, onda veli:

Za to neznam, što je to.

Danski kralj se začudi i veli:

Pogledni dobro, morti prepoznas što je to. Ne poznam, nego se sećam, da sam već toga kipa negdi videl.

Ti zatalebanec. — veli srdito Fridrik em ti je to kip razpetog Zveličitelja

Na to soloat ponizno veli.

To nemre biti, velićanstvo, em je naš Zveličtelj, kak ja znam, med dvemi latori, zloćinci visel, doćim ovi dva — i stem po-kaže na fotografije — su te latori.

Obedva kralji se na to na glas nasme-jeju i skorom jednoglasno deliju:

Spameten junak si ti!

Smejuć je prepoznal švédski kralj, da je danski puk spametneši.

Muder safir.

Safira, glasovitoga pisca je jedenput Rotsild baron poprosil, da naj mu nekaj na-piše vu spomenknjigu.

O kak rad, — odgovori Safir i sledeće rede postavi v knjigu:

«Posudite mi sto cekinov, i onda po-zabite svojega priatelja: Safira.»

Hrusóczy Elek

Odgovorni urednik:

MARGITAI JOZSEF.

MAGGI izesítő

páratlan a maga nemében és régóta jól bevált eszköz, hogy gyenge leveseknek, mártásoknak, főzelékeknek stb. egy pillanattal meglepő jó és erőteljes ízt adhassunk. — **Néhány csepp elegendő.**

Kapható minden fűszerkereskedésben, csemege-üzletben és drogueriában. 534 32—

Üvegekben 50 fillértől kezdve. Eredeti üvegek olcsóbban utántöltenek.

MAGGI-kitüntetések: 4 nagydíj, 26 aranyérem, 6 díszoklevél, 5 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki parisi világkiállításokon. (Maggi Gyula bírálótag.

Gabona árak. — Ciena žit ka.

I m.-mázsa.	I m.-cent.	kor fill.
Buza	Pšenica	15.50 —
Zab	Zob	11.00 —
Rozs	Hrz	11.00 —
Kukoricza új	Kuruza nova	11.20 —
kendermag	konopljeno seme	18.00 —
Árpa	Ječmen	11.00 —
Fehér bab új	Grah beli	14.00 —
Sárga > >	> žuti	11.00 —
Vegyes > >	> zmšan	10.50 —
Lenmag	Len	17.00 —
Bükköny	Grahorka	10.00 —
Tökmag	Koščice	14.00 —

szagátalan és nyomban száradó

Valódi Christoph-lakk kérendő

Ezen gyártmányt törvényileg védve van

Christoph Ferenc SZOBAPALLÓ-FÉNYLAKK

Lehetővé teszi, hogy a szobák a máskor alatt i használatosaknak, mivel a kellemetlen szag és a lazaság, ragadós száradás, mely az olajfestékeknek és az olajtaknak sajátja, elkerülhető. Emellett a használat egyszerű, hiszen a magát védekező a másolat. A palló nedves tárggyal felüríthető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni:

Szinezett szobapalló-fénylakk,
sárgabarnát és mahagonibarnát, mely akár csak az olajfesték (fő) be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmasok a szobák vagy új pallókra. Teljesen meg kell tisztítani, korábbi másolatot stb. van azután

Íszta fénylakk (szinezetlen),
új pallókra és parketkre, mely csupan fényt ad. Különböző parketkre s olajfestékekkel már bemázolt egészen új pallókra való.

Csak fényt ad, szinezettség nem fedi el a fasztruktúrát.

Postacsomag, körülbelül 30 négyzetdmtr. (köt középnagyágú szobára való) 5 frt. 90 kr., vagy 90, márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol rakományok vannak, ide küldendők. Mintaképek és prospektusok ingyen és bérmentve kellek. A boltoknál is kellek jól vigyázni a csőre s a gyári jogjra, mivel ott a 15bb mint 1880 évi létesítő gyártmányt sokféle utánzóknak és hamisítványoknak, s sokkal rosszabb, s gyakran a csőnek meg nem felelő minőségben hozták forgalomba.

Christoph Ferenc,
A valódi szobapalló-fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója,
Prága, K. Berlin.
Christóf Ferencz-fele tükörténymáz kapható Csáktornyan

Mráz Testvéreknél

1904. M. 30/2.

Morandini Bálint felperesnek Brits Miklós alperes elleni előleges árverési ügyében felperes az árverést szenvedő végzést s a kezei között volt marhalevelet rövid úton az 1904. M. 30/1. sz. fölhívás folytán bemutatja.

Végzés.

A székesfehérvári kir. járásbíróság 1902 Sp. I. 584/25. és 32. számú végzésében körülírt hét darab lónak ugyanazon végzéssel elrendelt alávezésére határidőül az 1904. június hó 18. napjának du. 3 óráját ezen kir. jbiróság a saját árverési termében (emelet I. sz.) kitűzi s annak loganatosítására Glavina János kir. végrehajtót kiküldi, neki a megkeresvény felperes által bemutatott kiadványát s a 2 drb. marhalevelet kiadja.

Erről peres felek ügyvédeit s a felperest oly utasítással értesíti, hogy a 2 drb. lovat az árverésre e bíróság elé állítsa.

A kir. jbiróság.

Csáktornyan, 1904. június 7.

Mráz Testvérek

fűszer-, csemege-, festék-, anyag-, faszén-, kőszén- és vadkereskedés.

A petáncezi Széchenyi-forrásvíz, ifj. Hagenmacher Henrik kőbányái és budafoki sörfőzdéjének valamint Götz Tamás marburgi sörfőzdéjének képvisellete és főraktára

Csáktornyan, Deák-utcza.

Árverési hirdetmény.

Közhírré tétetik, hogy Szászkő község vadászati joga. Szászkő községben 1904. évi június hó 28. napján délelőtt 9 órakor bérbé fog adatni.

Kikiáltási ár 80 korona, ovadék 10 korona.

A bérlet időtartama 6 év, vagyis 1904. évi augusztus hó 1 napjától 1910. évi július 31. napjáig tart.

Részletesebb feltételek a Csáktornyavideki körjegyzői irodában megtekinthetők.

Szászkő, 1904. június hó 10.

Az előljáróság.

720

Zrinyi emlékmű és csáktornyai

diszes

képes levelezőlapok

nagy választékban kaphatók

Fischel Fülöp (Strausz Sándor)

könyvkereskedésében.

Mindennemű arany, ezüst ötvös munkát elvállal

Weisz Márton, Csáktornya.

Schicht-szappan

„szarvas“

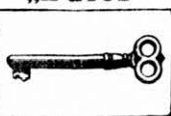

vagy

„kulcs“

jegygyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkotórésztől mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

BRAZAY KÁLMÁN
SÓSBORSZESZ
KÉSZÍTMÉNYE.

NAGY ÜVEG ÁRA - 2 KOR.
KIS ÜVEG ÁRA - 1 KOR.

Használati utasítás minden üveghez mellékelve van.

680 3-36

680 3-36

Mindenféle tégla

ugy mint: faltégla, lyukas és tömör sajtolt faltégla, igen alkalmas nyers énitkezésekhez, továbbá hódfarku és hornyolt tetőcserep, valamint orrkővezet-, kut-, csatorna-, párkány és járszotégla, ugy alagsó is a legjobb minőségben bármely állomásra szállítva kapható az alant nevezett teglagyarban

Arjegyekkel és mintával szívesen szolgál
Uradalmi gőztéglagyár
685 9-10 Sárvár.

Ügyes képviselők kerestetnek!

Szeszt

a legjobb likörök, pálinkák, mindenféle spiritusz és ecet készítéséhez felülmulthatatlan minőségben szállíthatók.

Nagy megtakarítást, mesés eredményt biztosítok.

Megbízható különleges receptek.

Arjegyzéket és prospectust ingyen küldök.

Pollak fülöp Károly

szeszgyára

Prága (Csehország).

Ügyes képviselők kerestetnek!

Kávéház-átvétel.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönség szíves tudomására hozni, hogy a **csáktornyai**

Otthon kávéházat

átvettük s azt saját nevünk alatt tovább vezetjük.

Miön értesítjük a n. é. közönséget, hogy úgy a belső, mint a kerthelyiséget teljesen modern módon, **villanyvilágítással ellátva**, újjalakítottuk, egyszersmind legyen szabad hivatkoznunk az e téren a fővárosban és előkelő fürdőhelyeken szerzett több évtizedes tapasztalatainkra, melyek határozott biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy mélyen tisztelt vendégeinket minden tekintetben kifogástalanul szolgáljuk ki.

Szíves pártfogást kér

hazafias tisztelettel

Gerstmann Lipót és Fia,

az Otthon kávéház tulajdonosai.

710

Mindennemű kitünő italok és pontos szolid kiszolgálás.

ZRINYI VICTOR,

divat-, vászon-, fehérnemű-, norinbergi-, rövidárú-, lábbeli- és kalapraktára
CSÁKTORNYÁN, Árpád- (volt iskola) utca, városháza mellett.

Ajánlja dus választékban érkezett bel- és külföldi divatkeelméit selyemből és gyapjuból;
sima és mintázott legujabb gyászkeelméket.

Továbbá:

női és uri fehérneműraktárát,

rumburgi, hollandi kreasz és lepedő-vásznait.

Valódi chiffonok (eredeti áru.)

Nagy raktár: lábbeli-, kalap-, nap és- esernyő s egyéb
férfi-, női divatáru s pipere cikkekben.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkiismeretesen eszközöltetnek.

Fehérneműek, jutányos áron való tisztítását, mosását és vasalását

elvállalom és nyolcz napon belül szállítom.

716

2031 k. 1904.

Hirdetmény.

Drávavásárhely község 590. számú telekjegyzőkönyve birtokszabályozás következtében az 1869. évi 2579. sz. szabályrendeletre képest átalakították és azzal egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, a helyekre az 1886. XXIX. és 1889. XXXVIII. és 1891. évi XVI. t-czikk a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t-czikkben szabályozott eljárás a tki bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatosították.

E célból az átalakítási munkálatok hitelesítésére és a helyszíni eljárás Drávavásárhely községben 1904. évi július hó 18-án fog kezdődni és folytatódni.

Ennélfogva felhívtnak:

1. Az összes érdekelt, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen utaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik.

2. Mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átíratásra az 1886. XXIX. t-cz. 15—18. és 1889. XXXVIII. t-cz. 5, 6, 7 és 9. §§-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogukat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg és illeték kedvezménytől is elesnek.

3. Azok, kiknek javára lényeg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszűnt egyéb jog van nyilvankönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlesztést kérelmezzék, illetve hogy a törlesztési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Csáktornyan, 1904. évi május hó 25. napján.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Kollarics Mihály,

kir. aljársbíró.

A „GLOBUS“ műtrágyakeverék bevezetése.

Igen tisztelt földművelők és gazdák!

Hogy mily fontos szerepet játszik a műtrágya a gazdaságban, mi sem mutatja jobban mint az a statisztikailag bebizonyított tény, hogy a múlt évben 100 millió frank értékben szállították Európába, mely mennyiség teljesen felhasználott.

Minden földhöz más más műtrágya szükséges és ami a fő, azt is kellő szakértelemmel kell kezelni, hogy megadhassuk a földnek a hiányzó anyagot és a termelendő gabonaneműnek és más növénynek a szükséges táperőt.

Mivel nincs mindenki abban a helyzetben, hogy évek során át költséges próbákat tegyen, én „GLOBUS“ elnevezés alatt egy a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva készített és 20 éves gyakorlat alatt kipróbált kitünő műtrágyakeveréket hozok forgalomba, **mely a föld hozadékát 300 százalékkal emeli.**

Daczára annak, hogy a műtrágyák iránti bizalmatlanság a terjesztést nagyon megnehezítette, sikerült ez év tavaszán részint Muraközben részint Horvátországban több mint 700 gazdát próbára bironom. Az eddig elért eredmény nemcsak tisztelt vevőimet, elégitette teljesen ki, hanem egész községeket ejtett bámulatba.

Ugyanazon helyeken próbálták már más műtrágyával is és azok alig hozták meg a befektetett tőkét. Innen látható tehát, hogy az az általános felfogás miszerint „műtrágya az műtrágya“ téves, mert közöttük óriási különbség van.

A „GLOBUS“ elsőrendű műtrágyák kivonatából állítatik elő keverés által. Megadja a földnek **rövid idő alatt** azt, ami annak az általunk termelendő növényhez szükséges, így tehát egy olyan hathatós gyógyszerhez hasonlítható, mely a beteget rögtön kigyógyítja és felmenti azt sok más haszontalan gyógyszer próbálgatásától.

Olcsónak tehát csakis a **jó műtrágyakeverék** mondható.

Üzleti versenytársaim árainál magasabb árain nem riasszák vissza tisztelt gazdáinkat. Műtrágyám nem **drágább**, csak előállítására kerül tetemesebb összegbe, mint a többi.

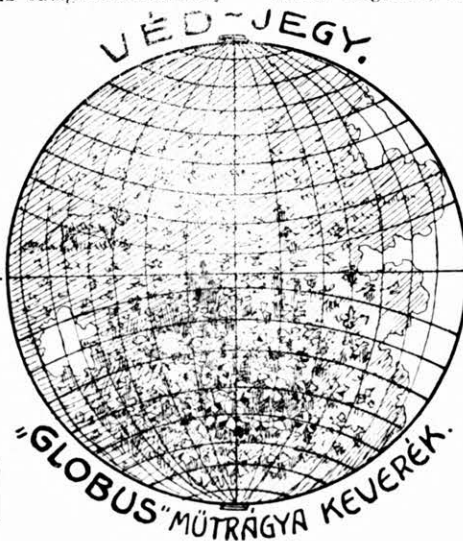
Bárki kívánságára **2 koronától 40 koronáig terjedő árban** is szállíthatok műtrágyát, felelősséget azonban **csakis** az általam összeállított és a csakis nálam beszerezhető **„GLOBUS“** műtrágyáért vállalok, melynél teljesen kielégítő eredményt biztosítok.

Tekintettel arra, hogy a műtrágyakeverékem **csak kora tavasszal** vehető használatba, kérem a szükséglet és kellő mennyiség fedezése érdekében az előjegyzéseket idejekorán nálam megtenni, hogy a tavaszi munkában a még meg nem érkezett GLOBUS miatt senki sem legyen feltartva.

Hazafias üdvözlettel

TODOR R. utóda
cégtulajdonos: Kraschovetz József.
Csáktornya.

Uvednjenje GLOBUS praha

(umjetni gnoj za zemlje.)

Poštovani gospodari!

Statistično je dokozano, da je naša Europa u pošloj godini za 100 miliona franaka umjetnog gnoja importirala i da su više milioni gospodari ovoga gnoja potrebovali.

Iz toga samoga se može već suditi koju važnost imade umjetni gnoj u polodielstvu.

Ali štine nije sve rečeno, glavnost je ipak razumljivo potrebovanje, jerbo pravoga blagoslova s umjetnim gnojom samo tamo dostići moći, gdje se hladnoj zemli ona jakost daje koja njoj fali a silju ona hrana koju potrebuje.

Pošto ali nije svaki gospodar u položaju da kroz više godinah skupe probe načini, uvezeo sem ja jedno vrst praha pod imenom „GLOBUS“ u trgovinu, koja je sastavljena od vrstih s kojima se već više 20 godina praktično radi pa koj prah tak hasnoviten da se šujim do **300 procenta dobička dostići može**, tojest pri gnojenju za 10 koruna „GLOBUS“ praha mora Vam za 30 koruna vriednosti više zrasti.

Velika neverovanost kod našega sveta mi je u protuletju ove godine prilično zastavljala obćenito uvedjenje ovoga važnoga gnoja za polodielstvu.

Ipak ali mi je moguće bilo više do 700 gospodara

iz medjimurja i iz hrvatske na menjsje i vekse probe na, govoriti.

Sve šta se do sada vidi kako taj „GLOBUS“ prah hasni, nije samo one jako zadovolilo koju su šujim gnojili, nego taj prah je i čele občine u čudnost spravio.

Kod ove prilike se je opet dokazalo **da je samo ono jeftino šta je dobro**, pa da se jako krivo sudi ako lko veli da je prah-prah pa jeden čizuar za 10 korun tak dobre čizme zašije kak drugi za 14 korun.

I ja možem svakomu koji želji **praha za zemlje od 2-do 40 korun po 100 kg. prodati**, ali jamčiti za dobar dobiček nije samo kod hasnuvanja mojega „GLOBUS“ praha moguće, kojega so izklučno kod moje firme **Todor R. utóda u Csáktornya** naručiti može.

Pošto se „GLOBUS“ prahom samo u ranim protulatju gnojiti mora, preporučam svakomu gospodaru da si svoju potrebu već prije zapisati daje, da onda praha barem k vremenu dobije.

Sa poštovanjem

TODOR R. utóda,
KRASCHOVETZ JÓZSEF.